

Lục Tỉnh Tân Văn

聞新省六

MỖI TUẦN RA HAI KỶ NGÀY THỨ NĂM VÀ NGÀY CHỮA NHỰT

GIÁ BÁN	
TRONG ĐỊA-PHẬN ĐÔNG-DƯƠNG	
Một năm	6 \$ 00
Sáu tháng	3 \$ 50
Ba tháng	2 \$ 00
Mỗi số	0 \$ 06
Đổi chỗ ở	0 \$ 20
BÀI-PHÁP VÀ CÁC THUỘC ĐỊA	
Một năm	20fr 00

Số : 585
 NĂM THỨ MƯỜI MỘT
BÁN LẺ MỖI SỐ : 0 \$ 06
 26 Décembre 1918
 24 tháng mười một năm
 Năm Mậu Tuất

DIRECTION ET ADMINISTRATION :
F. H. SCHNEIDER, 162, Rue Pellerin, Saigon

PUBLICITÉ
 ANNONCES LÉGALES ET JUDICIAIRES
 Le centimètre de hauteur sur 0.065 de large. 1450
 Le décompte des lignes est calculé à raison de 3 au centimètre quel que soit le caractère employé.
BỔ CÁO
 Những lời rao về việc bán bán nếu gửi thư đến Ban-quản trị Bản-quản sẽ gửi cho một cái bản để gửi phân minh.

CỤC-ĐÔNG THƯƠNG CHIẾN

La guerre économique en Extrême-Orient
CÔNG-THƯƠNG NHỰT-BẢN
 Le commerce et l'industrie Japonais

(Tiếp theo)

Kỳ trước, câu rết, tề-bút có nói nước Nhựt-bản, khi thuận từng Liên-hiệp rồi thì trở nên một nước có công lớn với Liên-hiệp, vì Nhựt-bản lãnh phần chuyên vận lương thảo và tuần do thủy đạo Đông-hải mà giữ an bờ cõi Cực-đông, thật công ơn rất nặng dường, song chẳng vì công ơn ấy mà toàn thủ khẩu, chớ nào đứng on thì biết on, phải nghĩa thì giữ nghĩa, còn chớ nào đáng nói thì phải nói, đáng chỉ thì phải chỉ ra cho mình bạch; chỉ ngay ra cho trong xứ rõ sự lầm lạc của mình, khen lẫn, ngợi lẫn hàng hóa của Nhựt-bản hỏi này, vì chẳng khác lúc nó mình lầm khen hàng của quân Đức-lặc.

Hàng hoá Nhựt-bản thật là đồ hào nháng, ngoài mặt coi tươi tốt mà trong thì bở rết, dùng chẳng đặng lâu; thử xem từ năm 1914 là năm nổi giặc Âu-châu tới giờ, hàng hoá Đức-lặc không đặng nhập cảng, còn hàng hoá Hồng-mao và Langsa thì không có, Nhựt-bản thừa lấy cơ hội mà gói hàng hoá thông thương khắp cùng năm cõi, như là Đông-dương ta đây, mắt nào chẳng thấy tiệm lớn tiệm nhỏ của Nhựt-bản nổi lên trong chốn thị thành, bán những đồ máy móc cho trẻ bé chơi, những nút áo những áo thun, áo lót mờ-hôi, khăn lau mặt, khăn lau tay, khăn hi-mũi màu, sắc, hoặc vé chèo hoa-hoè, nhiều thứ dẹt cạnh tờ chỉ vài má giá lya hàng, dẹt bóng vai má giá lam ni mỏng. Giá bán thật rẻ, mà cũng thật bở thật xấu, tư-chất khôngragi, song nhờ bán giá rẻ quá người ta ham mà mua, hoặc lầm tưởng như hàng Langsa, Hồng-mao mà mua, nên hàng Nhựt-bản hiệu « Made in Japan » hóa ra đất. Nhờ đất mới, nên chuyên tàu nào cũng chở qua trắng-trẻ nghe-ngồi.

Trong xứ, người mà biết xem thời thế, nặng lòng vì dân, thấy cái hiệu Made in Japan thịnh dường ấy, há chẳng buồn lo cho nó chơai căn quyền lợi trong xứ mình như hàng hóa hiệu « Made in Germany » của Đức-lặc buổi chưa có giặc vậy sao? — Buồn lắm chứ, lo lắm chứ, lý nào không; buồn lo cho công-ly-tài trong xứ mình biết mấy! Biết vậy mà cũng còn may, là Chánh-phủ, tuy vì ích quốc chịu giao thông thương mãi cùng chư quốc Liên-hiệp mặc dầu, song chẳng cho tự do, nhập

cảng đâu có chừng có đổi, đầu Âu-Châu hay là Cực-Đông cũng vậy. Nếu cho nhập cảng tự-do, nay còn gì mà luận. Khi Chánh-phủ, vì ích quốc, giao thông thương mãi cùng Liên-hiệp, dám chắc Chánh-phủ chẳng tưởng cho cái hiệu Made in Japan ngày nay thịnh mậu đến thế, nên chẳng lo xa, không sợ hậu, chỉ chăm lo có một đầu hiểm hơn hết, yếu hơn hết, là hàng hóa Đức-lặc; sợ cho cuộc công nghệ thương mại của Đức-lặc vững đặt lại như xưa mà thôi. Ngày nay đóm thấy cuộc công thương kỹ-nghệ của Nhựt-bản thịnh dường ấy, nghĩ ra mới biết sai lầm, song cũng chưa đến nỗi, miễn mình (bất luận Langsa hay là Annam trong cõi Đông-Dương này) biết đề-đặt, biết gìn giữ quyền lợi cho xứ mình, đừng ham rẻ mà làm mua hàng hào-nháng.

Thật hàng hóa Nhựt-bản thấy là đồ hào-nháng — đầu nhạo di nhạo lại trăm bản cũng chẳng nhảm — thử xem kỹ lại coi hàng hóa hiệu Made in Japan, đều mao kiểu hàng của Huế-kỳ, và Hồng-mao mà làm ra đó. Vậy trong xứ khá đẽ, khá đẽ; đừng phụ kỹ nghệ Langsa; từ đây nên mua hàng hóa Langsa, đừng mà giúp cho công-thương kỹ nghệ Langsa và Annam đẽ sức mà tranh cạnh thương-trường, diệt Chêc với Nhựt-bản mà giữ cuộc ly-tai trong xứ.

Thoán lại ai cũng rõ Chánh-phủ Đông-Dương đang rảng hết sức, lo mở mang canh-nông và kỹ-nghệ một cách rất nên sốt sáng, nên cần phải đẽ, chưa ai thành. Về mặt kinh-bản-quốc, là mấy tay sẵn vốn lớn, chẳng giằng tay vùa giúp thì chẳng bao giờ thành tựu.

Người Annam, tay sẵn vốn lớn, buổi trước, đều lo về canh-nông, không một lo về Thương mại, chỉ là tề, song đáng than tiếc mà chẳng nên trách móc, vì xứ Annam, thứ của, người không thông thương, không châu-lu, nên không rộng thấy, chẳng nghĩ tới cái quyền lợi thương mại kỹ nghệ là lớn, nhảm mắt bỏ qua, lo việc canh-nông, đề đầu thương cho Chêc chơang. Có của sẵn, nếu chẳng làm điền chủ, thì đẽ vốn chết một chỗ, chớ không hề hùn hiệp bán buôn, lập lò lập hãng. Bởi cố, ông Daure đóm thấy thế ấy, mới than :

« Annam kẻ biết mấy tay sẵn vốn

lớn, dư sức mà mở rộng cuộc thương mại kỹ nghệ trong xứ mà hưởng lợi quyền, song là-chủ Annam chẳng mơ, cứ ôm của gói đầu năm mà ngủ ».

Tiếng than của ông Daure đáng buồn, đáng khen, vì thật quá vậy, song là mấy mươi năm trước kia, chỉ như mười năm sau đây, tại chủ Annam đóm thấy thương trường tranh cạnh một cách rất nên lừng lẫy, giực mình, chẳng dám ngồi chờ nước đến, lật đặt kêu nhau ra lập đoàn thể mà tranh quyền lợi. Tuy nước gạo lữa xe mặc dầu, song cũng đáng khen người Annam đã tỉnh giấc. Bởi vậy trong các tỉnh thành tiệm Annam nổi đã hơn rồi, lò này hãng kia đã lập thành, há còn ngờ người Annam chưa tỉnh giấc? Ấy là buổi chưa phải cơ hội, mà người Annam còn bôn chôn tranh cạnh thay, huống chi nay phải cơ hội rồi, đặng công thương kỹ nghệ Nhựt-bản đã mở rộng đường ấy, tại chủ Annam há ngồi khoanh tay mà xem hay sao, chẳng nơi lấy gương mà tranh cạnh lợi? Còn đợi chừng nào, chờ hội-nào nữa mới chịu xuất vốn?

Phải hiểu rằng Nhựt-bản ngày nay mà đặng mở-mang cả thế, ấy cũng đã nhiều năm cực khổ, hao của lớn công chẳng biết bao nhiêu rồi, lại cũng phải chịu từ năm an-giặc Nhựt-Nga rồi, Nhựt-bản đã nghèo thế lấy làm khó mà kim-tiền mà mở mang khai hoá đất Đại-loan và Mãng-châu cho đặng; mà Nhựt-bản còn tri chí, giả tâm, kim đủ vốn lớn, rảng sức lập nên cơ hội thay, huống chi Annam sẵn vốn lớn, có thể lớn mà chẳng chịu ra công thì ổng biết bao nhiêu mà kể?

Hề tại-chủ Annam mà coi thì khác, bôn đẽ, biết giả tâm tận lực, cần kiệm siêng năng, ham mở mang canh-nông kỹ nghệ mà tranh cạnh thương-trường như Nhựt-bản vậy, thì có lo chi chẳng nên, Nhựt-bản với Shi-noa làm sao mà nhận chìm Annam như buổi trước cho đặng?

Đặng vậy, tại chủ Annam, chẳng những mở mang xứ sở, làm đều ích quốc lợi dân mà thôi, mà cũng thi lợi cho mình, lợi nào lớn hơn bằng lợi về công-thương kỹ-nghệ.

Trước tề-bút có nói. Annam sẵn vốn lớn, sẵn có thể lớn, song tề-bút chưa giải lý. Sẵn vốn lớn thì thấy rồi, duy thế lớn phần nhiều chưa

Pháp việt danh gia

• Như tôi, sanh đời trời Nam, học nhờ đất Pháp; vai nặng on hai nước, đầu liều một thân, bởng cũng chưa đủ đền bồi ».

Đó là những lời của một ông quan binh cưỡi nói với bạn, ngày đàng Phở bị thương nằm nhà bệnh.

« Khi khải thay, vit kia vira lip, liền cỡi tàu rượt tới chiến-trường. Mưa đạn thắm, gan sắt cày non, chớ sợ gươm loà, lòng son chẳng núng; xông pha trước giặc, dong tay trên không; lược gió ven mây; ai thấy chẳng cho là rỗng bả phụng lòn ».

« Rồi ro lảm nổi, nguy hiểm thương con; có một trận hồng mây say tay, nửa lừng trời té xuống; bẻ hàm gãy cánh; thiệt là vạn tử nhưt sanh; thế mà chỉ hùng phi chẳng đành thư phục, vươ nổi hãm thập cánh, Phi tướng-quân lợi dù sừng xung thiên, quyết mới phen cho (thưa chi nam-hiến, trừ giặc Phở đẽ cứu nhơn quân là bôn phận. Nhắc lại thêm xót xa lòng quân sĩ, khỏi mới quanh quẽ thành Xom, (Somme) trung hiếu lưỡng toàn, vạn cổ anh hùng được như ngài là đẽ may ;

Anh em nghe vậy, hẳn đã biết tên, ngài là người Nam-kỳ, sanh trưởng tại Chợ-lớn. Một vì sao giáng về cao môn cư tộc, anh chi là ông Đê-hử-Chân, bá Hoàng-trọng-Phu, ông Đê-hử-Tri.

dòm thấy. Tề bút, nói có thể lớn là bởi như vậy :

Annam và chẳng là dân thuộc địa, dân bảo-hộ, trên sẵn có Nhà-nước Langsa, Chánh-phủ Đông-dương bảo bọc, sẵn có tay thiện-nghĩa Langsa mà đặng, không tốn kém bao nhiêu, sẵn có cách trị xảo thông của Langsa giáo-triều, đẽ mà đẽ, rồi. Lãn Nhựt-bản với Shi-noa tại đẽ lòn, mới là lý lẽ hại là cách thế há lập chẳng nên cho bôn Shi-noa với Nhựt-bản sao? Đẽ vậy thì còn nhờ Chánh-phủ đặng mà giúp đẽ cho buôn bán là khác nữa.

Nhựt-bản, về đặng canh-nông kỹ-nghệ, thường phải dùng nhiều món cần nhứt, mà trong nước Nhựt-bản lại không có, nên buổi chưa có giặc thường mua của Đức-quốc; từ khi Nhựt-bản thừa chũm quốc liên-hiệp, mua của Đức-quốc không đặng nữa, thường mua của ta, xứ ta là cõi Đông-dương, Nhựt-bản với Đông-dương đã giao thông, thì đàng thương mại liền biết chừng nào, phải cơ hội cho tại-chủ Annam xuất vốn lòn, nếu tại-chủ bỏ qua thì ổng, trăm năm không tìm lại đặng.

L. T. T. V.

Như anh em muốn biết sự tích trung hiếu của ngài, thì tới cũng lấy làm vinh mà thuật lại.

Quan cụ Đốc-Phủ ngày xưa, chính là một bậc kiến thức cao xa, ngày Bảo-hộ mới sang đất Nam-kỳ, chỉ nhà ngài hiểu được những phương văn-minh kinh tế. Và vì lòng ghen tức, tánh hào hùng, đại người như anh em, thường kể nghèo như cắt ruột, cho nên ở Phấn-quốc ở Đông-dương, đều kính mến cả.

« Ngày An-lê-Măng khởi động, gây cuộc binh qua, quan Phi-tướng đương ở Đông-dương, tay vẫn đã đóng khoanh vàng mây [bản]. Bà cụ xót tình Mậu-quốc, mới lau nước mắt day rằng :

« Con ơi, con hãy mang grom qua Pháp, phá giặc Phả lập công, vì nước là trung, nghe mẹ là hiếu, mẹ chẳng dám tiếc con với nước, con không nên ngại mẹ ở nhà ; thời đi đi, hãy bước theo dấu cũ Đốc-Phủ-Sứ an con, liêm minh thủ trước để chữa bệnh cho đời, từ năm Ất-vị (1913). Huống nay giặc dữ, xâm phạm lễ công vì nhân quần nên sống thật phải liêm, cũng mới dịp cho con làm thêm công danh người trước »

Vàng lệnh mẹ muốn trùng vượt biển, cuộc trăm năm kết tại Sa-trường, lòng ngài khi vui lấy da ngựa học mình vang, chó chỉ Trung-phủ há chịu đem lòng hồng sơ xát ngọc.

Trời soi thắm lòng trung hiếu, nên lựa thành XOM làm chủ lữ dân, sanh làm tướng, tử làm thần, xuân thia mới ba mươi đư là; Tên ngài là Đốc-hữu-Vị, làm vua bù Phê-Đinh, đã có ngũ hàng bắc-đầu, quận công thắp từ bội tinh. Ngày nay giặc Đức chụp hàng, cờ hồng báo tiếp, mới rõ hồn thiêng giúp nước, thời cũng như cơn.

Ông-trinh Tuê-lừ—Quốc-tử-GIAX, Huê.

Hãy thương lấy con nhà bán bạc

(Agez pitie aux enfants pauvres)

Đã hẳn lâu, nhờ có An-quốc lấy tinh thần ái, vì ha xứ quê hương ta, quyết gây nên cuộc học-vụ lớn lao, ngõ quốc dân cùng mau tiến bộ. Nào là trường làng, trường Tòng, trường Tỉnh chi trường Đôn-quốc; ngoài ra lại còn trường Bá-công, trường Y-hoc, cũng là trường Cao-đẳng; tất cả cuộc chi phí về phần học-chánh-nhà, đã số đàng-nhiều biết bao nhiêu mà kể; thật là An-quốc vô hạn công lao. Vậy mà học-sanh học cho tới tốt-nghiệp cũng chẳng đặng mấy người, đầu tốt-nghiệp cũng là theo hàng Sơ-đẳng đó thôi, chỉ như bậc Cao-đẳng thật là quá ít; thử xem trường Cao-đẳng tại Hà-nội, lớp ra đã bao lâu, mà người bôn xứ ta tốt-nghiệp đặng bao nhiêu, chỉ-tôn đã chẳng biết.

Vả lại, học mà tới đầu bằng-cấp Cao-đẳng có đủ gì đâu, còn nỗi sang qui-quốc học trường Chuyên-môn, trường Phổ-thông nữa, khi tốt-nghiệp đó rồi mới là thành công hiếu. Nếu học mà thì bằng cấp tốt-nghiệp ở trường Đôn-quốc, đã thân bất quá giúp việc cho nhà-nước, đã hạn 25 năm, về nhà hưu trí; cái sự học đó có ích gì cho nhóm-quần xã-hội chút nào. Bởi đó, sự học nước ta lần phát đạt. Song nghĩ lại cũng phải, không nên qui trách công lại cho sang phải, học sao không tới nơi thì chôn. Xét cho kỹ, con nhà học trò ta, nhà đã ăn cho con đi học có bao nhiêu; phần nhiều là những người lo chầy điép đầu bữa hôm bữa sớm, đặng nuôi con ăn học; trong dài trông vắng, trông sao con học; con mình mau lên lớp đặng thì bằng-cấp tốt-nghiệp xuất thân, ngõ hầu ra giúp việc nhà-nước kiếm lương tháng ít nhiều, đặng về nhà nhờ chủ từ trợ. Tiền gạo đầu con mà học cho tới Cao-đẳng, Phở-thông?

Vậy mà còn khờ, còn đắp đôi người con

học tới tốt-nghiệp. Rất thâm cho nhiều đứa vì nhà cha mẹ chầy ăn học bất phu, bất vì chữ giả làm, nên chịu đố nh phê; ra kiểm việc làm, mọi được vào các đình các phủ, chẳng may ra làm việc các sở các nhà, đặng cứu cấp trong một lúc thiếu mi số. Đổng-bang nghĩ đó mà coi, đầu thiên/ư, lái tri bức nào, đã làm một chữ bôn, không thể nào trông thành danh được. Thơm lái, trong nước mạnh, yếu, nên, hư, nghèo, giàu, đại, khôn, đầu bởi học thuật. Nếu sự học nước mình như thế, biết đời nào trông đàu sức với các nước văn-minh?

Hàng nghe những nước có tiếng phú cường bên Âu, Mỹ, trong chánh-sách cần cấp như là sự giáo-dục. Chẳng nói gì lập trường học khắp xứ cũng như nước ta; chỉ có một điều này làm cho dân trong nước khời lo sự nghèo nàn mà thất kỳ sự học : Ấy là nhà Duc-anh, cũng là hội Tế-dương. Nhà Duc-anh để nuôi con trẻ con ở trong xứ, hội Tế-dương để nuôi con nhà nghèo khổ, ăn học thành thân.

Nhà Duc-anh, hội Tế-dương có số công của nhà-nước, lại có hội từ của các quan, cũng là nhà phở-hò xất của lập ra.

Trong nước đã có nhà Duc-anh, hội Tế-dương, thời con dân coi cứ có chỗ nương nhờ. Bởi cơ ấy, toàn quốc đân ông chi đân ba, không có một người nào là người không biết chữ; đầu cho người làm vườn, kẻ đánh xe, cũng đọc đặng nhật-lịch, xem đặng yết-thị, đều là người hiểu chữ ít nhiều; chẳng nói gì trong các trường Chuyên-môn, Phổ-thông, một năm tốt-nghiệp kể có ngoài trăm, đến đời nhà-nước không có chỗ mà dùng, phải chầu lưu ngoại quốc, khai phá đất đai, hoặc tìm các mỏ đá, mỏ than, dặng mà lập nghiệp. Nhâm lại nước ta, không nói chi trước, trong một làng đặng mấy người biết chữ, một hạt đặng mấy người có bằng-cấp thì nông, vậy mà làm sao chỉ biết đầu cho quê hương đặng mau phát đạt.

Theo ý tôi thiết tưởng rằng, gặp lúc này Nhà-nước đương chú ý mở mang cho ta, ta nên thừa lấy dịp này nghĩ phương thế nào mà giúp đỡ cho con nhà bán bạc trong xứ sở mình đặng nhờ gọi chắt on chung, khỏi sự non bản phê học. Đầu sự trước nhà-nước Tôn-bang, sau nhờ sự các ngành nghiệp-chủ. Tôi đã thấy được các ngài đã hùo nhau mà lập nên hội Nông-nghiệp trường-tế trong mỗi hạt, và lại bán bạc nhưng lập thêm nhà máy xay gạo đặng chung hưởng lợi quyền; ấy là chỗ các ngài sẵn lòng giúp đỡ cho quê hương; cho chỉ các ngài gần thương lấy-con nhà hàn nho trong bôn xứ mình, đầu nhau lại kể ít người nhiều, khời lập thêm một hội Tế-dương như các nhà hảo-bộ bên Âu-châu, đặng giúp cho kẻ khốn khổ, hoặc kẻ mồ-côi, nương nhờ đó để theo đường ai học, học cho chỉ thành danh, có thể đi làm bôn hậu sanh trong xứ sở mình ngay sau nôi gọi.

Cái từ bôn đó, từ các ngài tùy sở học tro mà nghĩ định; đồng niên chỉ phí bao nhiêu, hoặc chiếm theo số ruộng đất chia nhau phần bôn.

Vì dụ : Người có một mẫu đất, đồng niên phải đóng cho hội một đồng bạc, một mẫu ruộng, đồng niên phải đóng cho hội ba đồng bạc, một người đặng làm thuận nguyện như vậy, thì được một số bạc đồng niên lớn biết chừng nào; trường người mà đã có ruộng đất, thế thì chẳng lấy làm thiếu đủ gì bấy-nhiên, mà lại đặng cho xứ sở mình hưởng lợi quyền ngay sau thạt công đức của mình mà thạt. Lại chẳng những cái công đức của nhà thoi, cái từ bôn của các ngài cũng chẳng mất đặng; là vì những bôn học sanh của hội nuôi nấng ăn học cho đến thành thân; hoặc là bôn ra làm chức Thuyền-thái, chức Bạc-vật, chức Chứng-giáo, chức Luật-sư, khi đã xuất thân, thì triel, thạt là phần lương trả cho bôn hội, khi bôn hội lại tinh theo số bạc góp nhiều ít mà chia cho mọi người.

Ấy là bản phứ trong từ; làm như vậy, trường chừng trong ngoài 20 năm, sự học của ta đã thấy nhiều người thành hiếu.

Hội ấy có hoàn toàn được, vẫn nhờ sức các ngài nghiệp-chủ, hảo-gia, song người ở mỗi nơi, khó mà như thế được; chỉ bằng cậy lấy chủ vị Hội-dồng-quần-hạt, biểu thị cho các ông nghiệp-chủ mỗi hạt được thỏa lòng, rồi sẽ thương lượng cùng Chánh-phủ; lẽ nào Chánh-phủ thấy lòng đân số nguyện như vậy, lại nỡ bỏ qua, chẳng vui lòng mà giúp cho công cuộc đổng-bang đặng mau thành tựu hay sao? Tưởng khi nhà nước cũng vì lòng sĩ-thứ ta mà lập trường Cao-đẳng, phở-thông, chuyên-môn, khắp cả xứ

ta, lại phải chủ vị Đại-khoa sang làm giáo-chức, đem đàng chỉ lối, cho nước ta mau bước tới cõi văn-minh, thì nước người lại càng rang danh hảo-hộ nữa. Ấy là lời sẵn luận theo ý riêng tôi, chứ tôn còn tế cao xa, cái xin biết nghĩ.

L. C. PHUNG

THÔNG BÁO

(Informations)

GIẢ BẠC VÀ GIẢ LỬA

Giả bạc kho nhà-nước . . . 4 t. 40
Giả lửa, tế 68 kil. chớ tới nhà máy Chơ-lơ (bao trả lại) : 3780 tới 3785.

Bá-công Ngày 11 tháng decembre 1918
Khi nửa chiều, có hai tên gian-nhơn, lên vào nhà tên Phạm-vân-Thạnh lấy đồ y-phục và quần-trang trên 120 \$, rồi thừa lúc trong nhà đi vắng, chỉ có một đứa con gái và hai đứa cháu còn đại ở nhà mà thôi; khi hay được thì bôn ấy đã đi mất.

Tay-ninh Ngày 10 tháng decembre 1918
Một đân hung-đồ bôn hai mươi tên, đư chi đân bả, không có một người nào là người không biết chữ; đầu cho người làm vườn, kẻ đánh xe, cũng đọc đặng nhật-lịch, xem đặng yết-thị, đều là người hiểu chữ ít nhiều; chẳng nói gì trong các trường Chuyên-môn, Phổ-thông, một năm tốt-nghiệp kể có ngoài trăm, đến đời nhà-nước không có chỗ mà dùng, phải chầu lưu ngoại quốc, khai phá đất đai, hoặc tìm các mỏ đá, mỏ than, dặng mà lập nghiệp. Nhâm lại nước ta, không nói chi trước, trong một làng đặng mấy người biết chữ, một hạt đặng mấy người có bằng-cấp thì nông, vậy mà làm sao chỉ biết đầu cho quê hương đặng mau phát đạt.

AU-CHÂU (Europe)

Ngày 15 tháng Decembre 1918
Tin Paris. — Hạn định chiến đả miễn ngày 17, say Đức Chánh-phủ xin miễn thêm một tháng nữa.

Đức Giám-quốc Mỹ-quốc tới Paris ngày 14, khắp cả thành-thị đều vui mừng, đón rước ngài rất trọng thể.

Quân Đổng-minh vẫn đến địa phận A-lê-mann, đân toàn hạt nghinh tiếp vui mừng. Con trẻ nhỏ các làng các chợ đều cầm cờ Đổng-minh, tỏ lòng ái mộ.

Tin Hôa-Lang. — Đức-quốc đã trả tù-binh nước-Anh ba mươi hai ngàn (32.000) tên, về đên thành Kha-luân rôi.

Nghe tin Đức-Hoàng thì ngày tới nước Hôa-Lang vừa mắc bệnh máu xám nay đã về kinh-thành Berlin được thấy thuốc điều trị.

Ngày 16 Decembre 1918
Tin Đan-kinh. — (Danemark).
Tiếp đien tân-chánh-phủ Đức-quốc rằng: Chánh-phủ đã đình lấy ngày 1er tháng 1er năm 1919 làm ngày kỷ-niệm Các-mạng Đức-quốc.

Ai-tín người đi Tây

Marseille le 14 octobre 1918
M. A. Cao-triều-Phát, Sergent-Major, Interprète en traitement à l'Hôpital Indochinois St. Louis (Marseille).
A Monsieur le Redacteur en chef du journal «Lục-Tinh-Tân-văn» à Saigon.

Ông Chủ-bát,
Tổ xin thay mặt cho hàng Quan-một, Đôn-bôn, Đôn-nhì, thông-ngôn quan, tưng chính bên Đại-pháp, mà cho qui quán hay một tin rất buồn, rất thể thâm cho ngạc chúng ta là ông Trần-nhựt-Tảo, Đôn-bôn, quán tại Long-xuyen, cựu giáo-sư mới từ trần tại Am-bôit, vì mang bệnh (grippe espagnole) không mấy ngày mà thạt tại nhà thương tỉnh ấy.

Thương ôi! cho ông Tảo, tánh tình thuần hậu, trên quan yêu dưới đân chuộng; chẳng may gặp xướng nơi đất khách, què người bỏ vợ yêu, con thơ bên Nam-quốc.

Vậy tổ xin mượn tờ báo của ông mà phần ưu cùng qui quyền của ông Phở-Điệp và Madame Tảo vì chúng tôi chẳng đặng thay mặt cho mất tâm lòng.

Hỡi ôi! thương ôi!!
Nay kính CAO-TRIỆU-PHÁT

Quốc-gia tương vong

(La chute d'une dynastie)

Nga diệt quân quyền

(La destruction de la Monarchie russe)

(Tiếp theo)

Vua Nicolas II nghĩ đầu dứt lời, hôn bắt phụ tế té xiêu trên xe; giày lâu thanh lại rôi, phán què : « Co hội như vậy, sao các quan không sớm tầu cho trao hay, đợi ra đến thế này, mới vào mà tầu thạt? Các quan thạt tế! » Quờ rôi, ngồi làm thỉnh nghĩ cơ biêu là đường, ông tới như tuông cảm nò bưng tay, đai đặng sóng dặng; cơ hội ấy, nước non này, còn chi mà kể! Nghiê biết không thế nào trở tay cho kịp mà sửa an, vua Nicolas II vòng đưng đay bên nôi lớn rằng :

« Nếu lòng đân muốn trở lại như trước, thì trăm nghìn người, cho kẻ khác; bặt quá trăm về Tiêm-đê Livadia đưng nhân cũng tiện. » Đeri rồi Nicolas II gút đầu khốc ngạt, nghĩ cơ nghiệp của tiên-hoàng đưng nên mây trăm năm, vì cuộc biêu trời xui, một phật thành long nước chảy!

Khốc ngạt một hồi rôi vào lại thanh-thờ mới mình, đưng như kiếm lời giải tất lòng sâu, cội vảnh phiên nào mà rằng :

« Phải, nếu Cách-mạng để cho Chánh-hộ, Đổng-cung và công-chúa bình an thì trăm đâng, nghìn ngời, đem hết về Tiêm-đê ở an chúng tức chi trăn-thê. »

Nói rôi thoạt bước ra sân long-ra, đưng bên quan Tô-trung-Nôf mà ngợ miệng, sắc diện đê-vương đê dôi.

Thoan lại trong cõi Âu-châu, Đê-vương đê quốc-chi chỉ còn một mình Nicolas II.

Thuộc điều hiệu CANON

BAO-XANH

Đã ngon mà lại rẻ tiền

Đã được cấp giấy phép kinh doanh

CÓ CATALOGUE MỜI 10 S
CHỖ VIẾT HỌ CHỖ ĐÓN TIỀN

Kính mừng chư vị đồng rồ: Tại tiệm tôi khắc các thứ con dấu bằng đồng và bằng đồng làm thiết kế cầu mà giá rất nhẹ, xin kính mời quý khách.
T. Khánh-Long, 151 Cathinat Saigon.

RƯỢU THUỐC HIỆU LÀ QUINA GENTIANE

Của Tu-riên Saint-Paul bảo chế. Là một thứ rượu bổ làm cho con người đứng trường thọ. Những người nào muốn đứng trường thọ và chống khí náo nùng mang bệnh hoàn chí, thì phải uống thứ rượu Quina Gentiane này mỗi ngày 1 ly nhỏ trước khi ăn cơm.
Thứ rượu bổ này bảo chế đã đứng hơn 60 năm rồi bởi tay ông Domenico là thầy tu tại l'Abbaye de san-Paolo viện.
Trong cả hoàn cầu đều dùng nó và các danh sư đồng dùng nó mà cho bệnh uống. Nhất là các xứ nóng nực thì hay dùng nó.
Cố ứn trong các tiệm hàng xén.

CIGARETTES DIVA

Thuốc diêm hiệu là Cigarettes Diva là thứ thuốc tốt hơn hết, hút nó đã không khô, cổ, và khỏi mang sự bệnh hoạn, vì thuốc này không có nhựa như các thứ thuốc khác, khi nó thơm tho và diêm lâu.

Một gói thuốc này đều có để một cái bình chụp rất khéo và rất đẹp để, mà tại trong nhiều gói có để một cái giấy Baire-Thuông*, Bon-Prime, tặng tặng hoặc một cái đồng hồ, hoặc một hộp khăn mouchoirs, hoặc một sợi giây lung lung là một cây dù vẫn vẫn. Như ai dùng những giấy này, thì hãy đem tới hãng A. et E. Maret môn bài số 10 đường Paul Blanchet, Saigon mà kính thương, bằng ai ở xa xuôi đến không được, thì gởi thư và hướng giấy mình dùng cho ông sẽ gởi món đồ của mình đúng đó lập tức.
Cố bán trong các tiệm bán đồ tạp vật

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
Boulevard Nordoin-SAIGON
KIM, VĂN, KIỀU, ông P. Trương-Vinh-Ký
in lại rồi.
Không hình 1400: Có hình 2100: Tiền
cả 0410.

GRAVURE

SUR
MÉTAL X ET MARRÉS

LÀM THIẾT KẾ CANG

GIÀ NỀ HƠN HẾT

Tiền tôi đã lập ra mười năm nay khác đủ kiểu con dấu đồng và mù thàng. Có chạm mô hình đá cưa thạch để mờ. Tôi có in đủ kiểu trong catalogue (mục lục) để cho quý vị lựa kiểu mà dùng. Xin chú tay chiếu cố tôi rất cảm ơn.

Nay kính.

Rượu TONI-KOLA SECRESTAT là rượu tốt hơn các thứ rượu bổ khác, bổ dưỡng và vào thì thành thứ rượu rất về sảng.
Chỉ cần bán hữu thể i' tinh mới 19
TONI KOLA
Banh hãng DENIS frères trừ mà thôi

Nhà DENIS frères tại Saigon rao rằng cho các bạn hàng rằng: Các thứ rượu chất của hãng rất kỹ cang. Hàng sảng lòng gỏi bán giá và mua rượu cho không miễn là phải có mua thì được.

HÃY HỎI THỨ HỘP QUỆT HIỆU NÀY

LÀ THỨ TỐT HƠN CÁC THỨ KHÁC

PHÁP QUỐC THUỐC BỔ VÀ TRỊ ĐAM THIẾT HIỆU LÀ ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX
Của ông lương-y GUILLIE

Từ tám mươi năm nay thuốc ELIXIR có chế đường của quan lương-y Guillaie lấy làm thuốc trong những bệnh HƯ PHẾ, đau trong TI VỊ, đau nơi TRÁI TIM, ĐAU GÀM, ĐAU MINH, RẾT VỎ DA, hoặc CHÓI NƯỚC, BỊNH KIẾT, BỊNH HO ĐAI, BỊNH CỒM, GHỀ CHỐC NGOÀI DA và bệnh có TRÙNG LẠI TRONG BỤNG.
Ấy là một thứ THUỐC XỎ rồ tiền và rất hiệu nghiệm làm cho HUỆT RA TINH KHIẾT. Những bệnh gốc bởi ĐAM hay là MẶT phật ra thì uống nó hay lắm.
Đội kì thuốc trị đăm nào mà không có dấu kỳ tên PAUL GAGE thì chớ dùng.
LẠI CÓ MỘT THỨ THUỐC HOÀN XỎ
rượu sảng rất trong thứ Elixir Tonique Antiglairoux của quan lương-y Guillaie.
Chánh chủ trị thuốc này là nhà: PAUL GAGE FILS, một người bác sỹ danh, ở đường GRENELLE ST. GERMAIN môn bài số 2, ở thị trấn PARIS.
và THỎA CẢ ĐƯỢC PHƯƠNG ĐỀU CẢ SAIGON

KHOẢN CHẤT THỦY (Nước suối kim thạch)

VICHY PHÁP-QUỐC-TUYÊN VICHY CÉLESTINS
Cố bán nguyên vẹn ở | Trị bệnh đau Thận, bệnh đau lưng-quang, bệnh Phong- và nhức óc. | Trị bệnh đau Thận, bệnh đau lưng-quang, bệnh Phong- và nhức óc. | Trị bệnh đau Thận, bệnh đau lưng-quang, bệnh Phong- và nhức óc.
VICHY GRANDE-GRILLE trị bệnh đau gan
VICHY HOPITAL trị bệnh thương tí, trường nhọt.
Ấy cái chứng đó giá mạo, khi mua phải chỉ cho rằng thứ nước của mình muốn dùng.
VICHY-ÉTAT ĐIỀU TRỊ
SEL VICHY-ÉTAT là muối tự nhiên trong nước suối kỳ mà ra. - Cố hộp và có ve.
PASTILLES VICHY-ÉTAT mỗi khi ăn cơm rồi uống chừng 2, 3 hoàn thì đỡ tức hóa.
COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT dùng để cho mình đẹp nước mặt (mặt-khí-chấn).

QUẠT MÁY DẦU HỒI HIỆU IOST

Dùng dầu hồi đốt đèn cho máy quạt trong 30 GIỜ
tốn có **MỘT LITRE** thôi.

Thứ quạt « **LE REX** »
bề đứng 1 m 15

Giá là ..... 68 \$ 00

Văn QUẠT MÁY này hiện ra làm rất đẹp con mắt, đã chắc về mà lại tiện dùng trong.

Thứ quạt « **L'OURAGAN** »
bề đứng 1 m 85

Giá là ..... 100 \$ 00

Viết thơ mà hỏi sách có vẽ kiểu và giá cả tại: Hãng BERTHET, CHARRIÈRE và CÔNG-TY, đường Kinh-Lập, môn bài số 68, SAIGON.

Le Directeur-Gérant: F.-H. SCHNEIDER
Certifié l'insertion. ....
Saigon, le ..... 19.....

Vu pour légalisation de la signature
Saigon, le ..... 19.....
Le Maire de la Ville de Saigon

Carte de la signature: M. H. Schneider
Saigon - Imp. F.-H. SCHNEIDER
Saigon le 06.12.19.....